ראשונים שלא היה להן פלפלין. הקשה ה"ר שמעון ז"ל מהאי טעמא נמי פלפלין חייבין במעשר [א] ואם כן מטמאין טומאת אוכלין דהא בהא תליא כדאמר בפ' בא סימן (נדה דף נ:) והתם בגמרא [ב] מייתי נמנו וגמרו שאין פלפלין מטמאין טומאת אוכלין וי"ל דהא דגרגיר חייב במעשר לאו משום דמטבילין בו אלא משום כשמחקין אותו חזי למיכל בעייה אבל אין רגילות לשחקו כדי לאוכלו בעייה אלא כדי לטבל בו [ב] אבל פלפלין גם כי נשחקו לא חזו בעייהו [ג]

ופטורין מן המעשר [מ]:

והאי לאו גמר פירא הוא. והא דאמר רב יהודה אמר רב כשות וחזיז מבדכין עליהן בפה"מ הא אוקימנא בדגנוייתא [ד]:

קור ניקח בכסף מעשר ואין מטמא טומאת אוכלים. תימה דבפ' בא סימן (נדה דף נא:) פריך גבי קושטו וחימוס וראשי בשמים אי נקחין בכסף מעשר ליטמאו טומאת אוכלין ומסיק דנמנו וגמרו שאין נקחין בכסף מעשר ואין מטמאין טומאת אוכלין והכא קתני דקור ניקח בכסף מעשר ואין מטמא טומאת אוכלין [ה] וי"ל ודאי התם אי חזי לאכילה הוי אוכל ושפיר קרינן ביה מכל האוכל אשר יאכל [ו] אבל הכא קור לא מיקרי אוכל כיון דסופו להקשות ולא נטעי דיקלא אדעתא דקורא [ז] ומכל מקום ניקח בכסף מעשר דהשתא הוא רך והוי פרי מפרי אע"ג דלא הוי אוכל:

הואיל וראוי למתקן ע"י האור.

וקור אף על גב דחזי ע"י שליקה וטיגון לא מטמא טומאת אוכלין [ח] משום דהוי כעץ בעלמא אלא דחזי ע"י שליקה כמו עור דבסמוך אבל הכא דבקל יכול למתקן חשיב אוכל ואף קודם מיתוק מטמא טומאת אוכלין [ט]: **זה** וזה לפטור **ואמרי** לה זה וזה לחיוב. אמרים גדולים וקטנים קאי אבל אין לפרש דקאי אקטנים מריס ומתוקים דבסוף פ"ק דחולין (דף כה:) גרסינן בדוב ספריס ונמ"ד זה וזה לחיוב גדולים למאי חזו:

איכא בינייהו ברכה. דלתנא קמא מברך בפה"מ ואע"ג דלענין ברכה מיקרי פרי מכל מקום לא חשיב לטמא טומאת אוכלין: מאי

בדגנוייתא. בחזיז שגדל בגינה דכולי עלמא אוכלי להו: **כשות גדל בהיזמי** ואין לו שורש בקרקע אלא מהיזמי למה: **כשות גמר פרי.** ונקלא פרי: **דקטני להיזמתא.** שקוללין ההיזמי ומייתא כשותא אלמא אי לא ינקא מארעא לא רגיא: **קור.** דבר רך הנוסף על הדקל בכל שנה וקודם שיגיעו ימות הגשמים ויתקשה ויעשה עץ קרי ליה קור וטוב למאכל הוא: **ניקח בכסף מעשר.** דפרי מפרי וגדולי קרקע הוא: **ואינו מטמא טומאת אוכלין.** ואפילו חיישב עליו להאכילו לאו אוכל הוא: **קור הרי הוא כעץ דו.** לקמן פריך היינו ת"ק: **אלא שפטורות מן המעשר.** דלא נגמרה מלאכתן ולתנא קמא חייבות דלכל מילי פירות נינהו ומדקתני מטמאות טומאת אוכלים אלמא אוכל נינהו: **הסס.** דקתני מטמאות: **בדניסחני.** דקליס זכריס שעושין כפניות ואינם נעשים תמריס לעולם וכפניות הוא גמר פירן ולוקטים אותן בניסן והנהו אוכלא נינהו וכי קאמר רב דקליס נקיבות שכפניות שלהן נעשים תמריס הלכך אכתי לא גמר פרי הוא: **לא הוזכרו וכו'.** בתוספתא דשביעית (פ"ז ה"ח) היא ומייתי בגמרא דפסחים בפרק מקום שנהגו (ג) אוכלים בתאנים עד שיכלו פגי ביתוני רבי יהודה אומר כו': **ביתוני.** מקום: **פגי.** תאנים הן שלא נתבשלו: **אהיני.** הן כפניות והכך דטובינא כולם זכריס הן ומשום הכי חייבין במעשר דגמר פירא הוא וכל שכן דגמר פירא הוא לשאר מילי: **ויבול למתקן.** אף על פי שעכשיו בקטנותן מרין הן אבל לענין עירוב בעינן מידי דחזי בהכיא שעתא והני הא לא מתקניהו ולענין מעשר משום דלא גמר פירא הוא: **קטנים חייבין.** משום שהוא גמר פרי שלהן שכשגדלין נעשין מריס: **וגדולים פטורין.** ממעשר דלאו אוכל נינהו: **מתוקים קטנים פטורין.** דלא נגמרו: **זה וזה לפטור.** מריס בין גדולים ובין קטנים גדולים דלא אוכלא קטנים דלא פירא: **שלקו.** מבושל הרבה: **וטיגנו.** בשמן פרי"ט בלע"ז. לרבי יהודה אפי' שלקו וטיגנו אינו טמא ותנא קמא אם שלקו וטיגנו מטמא דלא (ד) אמרי הכי הוא כעץ: **עור ששלקו מטמא.** אבל במחשבה גרידתא לא: **ושיליא.** אפי' במחשבה גרידתא. וכיון דמהניא שליקה לעור כ"ש לקור דחזי לאכילה מעיקרא: **ברכה אינה ביניהו.** לתנא קמא בורא פרי האדמה לרבי יהודה שהכל דסופו להקשות: **אדעתא דפוגלא.** לאוכלו כשהוא רך: **לשום בגמה.** הוא לה מזון ג' סעודות דאמרינן לקמן (דף פ:) מזון שתי סעודות לעירוב: **אוזילתא.** וי"ל בלע"ז. לגודות ירק שכורכין האיכריס: **קניא.** קלח של עשב וקשה כעץ: **לקרייתא.** כפריס (ו) לרלות בתבואתו: (ז) בשיל

אביי שלקו וטגנו איכא בינייהו מתקיף לה רבא מי איכא למאן דאמר שלקו וטגנו לא והתניא (ז) העור והשיליא אין מטמאין טומאת אוכלין (ח) עור ששלקו ושיליא שחישב עליה מטמאין טומאת אוכלין אלא אמר רבא איכא בינייהו ברכה דאתמר (ט) קור רב יהודה אמר בורא פרי האדמה ושמואל אמר שהכל נהיה בדברו רב יהודה אמר בורא פרי האדמה אוכלא הוא ושמואל אמר שהכל נהיה בדברו כיון שסופו להקשות לא מברכינן עילויה בורא פרי האדמה א"ל שמואל לרב יהודה שיננא כוותיך מסתברא דהא (י) צנון שסופו להקשות ומברכינן עליה בורא פרי האדמה ולא היא צנון נטעי אינשי אדעתא דפוגלא דיקלא לא נטעי אינשי אדעתא דקורא ואע"ג דקלסיה שמואל לרב יהודה (יא) הלכתא כוותיה דשמואל: גופא אמר רב יהודה אמר רב כשות וחזיז מערבין בהן ומברכין עליהם בורא פרי האדמה כשות כבמה כדאמר רב יחיאל כמלא היד יהכא נמי כמלא היד חזיז בכמה אמר רבה בר בר טוביה בר יצחק אמר רב כמלא אוזילתא דאיכרי אמר רב חלקיה בר טוביה מערבין (יב) בקליא בקליא ס"ד אלא בירקא דקליא וכמה אמר רב יחיאל כמלא היד רבי ירמיה נפק לקרייתא בעו מיניה מהו לערב בפולין לחין לא הוה בידיה כי אתא לבי מדרשא אמרו ליה הכי אמר רבי ינאי (יג) מערבין בפולין לחין וכמה אמר רב יחיאל כמלא היד אמר רב המנונא (יד) מערבין בתרדין חיין איני והאמר רב חסדא סילקא חייא קטיל גברא חייא ההוא

עין משפט נר מצוה

כ א טוש"ע א"ח סי' רל סעיף א:
כא ב מיי' פ"ז מהל' מעשר שני הל' ח:
כב ג מיי' פ"ז מהל' טומאת אוכלין הלכה י:
כג ד מיי' שם הלכה יג:
כד ה מיי' פ"ב מהלכות מעשר הלכה ה:
כה ו מיי' פ"ז מהל' מעשר הלכה ט ופ"ב הלכה ה סמג עשין קלה קו"ע ר"ד סימן שלא סעיף עד:
כו ז מיי' פ"ב מהלכות טומאת אוכלין הל' טו סמג עשין קלו:
כז ח טוש"ע א"ח סי' רג סעיף ח:
כח ט מיי' פ"ח מהל' ברכות הלכה ו סמג עשין כז טוש"ע א"ח סי' רל סעיף א:
כט י מיי' פ"ז מהל' עירובין הלכה יא סמג עשין דרכנן א:
ל כ ל מיי' וסמג שם טוש"ע א"ח סי' שפו סעיף ז:

רבינו חננאל

זרע גרגיל למאי חזי. א"ר יוחנן ראשונים שלא היה להן פילפלין שוחקין זרע גרגיל ומטבילין בו בשר צלי. ואסיקנא, כישות מברכין עליה בורא פרי האדמה. דמארעא קא רבי, דהא חזינן דקטלי היזמתא ומייתא כשותא, והיא גמר פירא (פירא), אבל (חוץ) [חזיז] שהכל נהיה בדברו דהא לא גמר פירא. לפיכך אמר רב אין מערבין בחזיז דדברא כדאוקימנא, וגם לא בכפניות. ואקשינן בכפניות לא, והתניא קור אלגומר ניקח בכסף מעשר ואינו מטמא טומאת אוכלין, כפניות ניקחות בכסף מעשר ומטמאין טומאת אוכלין כו'. ופרקינן כי תניא זו הברייתא כפניות הרי הן כפרי לכל דבריהן אלא שפטורין מן המעשר בדניס(ח)ני. פי' הן הכפניות הללו שיוצאין בניסן העשויות להיאכל כפניות, כי הן דקלין ידועין [שפירותיהן נאכלין כפניות (נאכלין)] ואינן מתקיימין להיגמר תמרים. אבל שאר דקלים כפניות היוצאות אחר ניסן שראויות להיות תמרים, עכשיו כפגין חשובין ולא נגמרו. ואקשינן אי הכי בהא נימא ר' יהוד' פטורה מן המעשר, והתניא א"ר יהוד' לא הוזכרו פגי בותיתוני אלא לעניין מעשר. פגיתוני, פי' מקום. ואהיני דבוטבניא, פי' בוסר. חייבין במעשר, פי' כיון שכן דרכם להיאכל חייבין במעשר, שכבר נגמרה מלאכתן. הכא נמי בכפניות דניסנו הרי נגמרה מלאכתן, אמאי פטורין מן המעשר לר' יהודה. ופרקינן, לעולם דלאו דניסני אלא כפניות שהן פגין קתני, וכי קתני כפניות הרי הן כפרי לעניין טומאת אוכלין קתני. מאי טעמא הואיל ויכול לתקן על ידי האור ולעשותן אוכל, וכו' יוחנן דאמר בשחיטת חולין פרק ראשון בשקרים המרים הואיל ויכול לתקן על ידי האור. והא דאמר ר' (יוחנן) יהוד' קור דהוא אגומר הרי הוא כעץ לכל דבריו, היינו תנא קמא דאמר אין מטמא אוכל. ואתא אביי לפרק שלקו וטיגנו איכא בינייהו. דר' יהוד' סבר אפילו שלקו וטיגנו אינו מטמא אוכלין, (שאע"פ) שהעור אינו אוכל כיון דהא עץ הוא. ותנא קמא סבר כיון דטיגנו מיטמא. [ו]דחה רבא האי פריקא מדתניא עור ששלקו ושיליא שחישב עליה מטמא טומאת אוכלין, אע"פ שהעור אינו אוכל כיון ששלקו נעשה אוכל. אמר רבה ברכה איכא בינייהו, ר' יהוד' סבר כיון דאכיל שויא אוכלא וברוך עליה בורא פרי האדמה. ושמואל אמר כיון שסופו להקשות לאו אוכלא. **והילכתא כשמואל** דדיקלא אדעתא דקורא לא נטעי אינשי, אבל צלף דאיכא אינשי דנטעי לשיתא, תנן על מיני נצפה על העלין ועל התמרות אומר בורא פרי הארמה, ועל האבינונות ועל הקפריסין אומר בורא פרי העץ. **אמר רב ששת כשות וחזיז מערבין בהן ומברכין עליהן בורא פרי האדמה.** ואוקימנא בדגנוניתא. ואמרי כשות כבמה. פי' כמה שיעורים בעירוב. ופשינ(ט)ן כדאמר רב יחיאל בפולין לחין מלא היד, כשות נמי מלא יד. חזיז בכמה. ופשיטנא כמו איזולתא דאיכרי. פי' איסוריתא, והן חבילות של חמן שקושרין אותן האיכרים, הם עובדי האדמה. **מערבין בירקא דקליא.** כי יש ירקות ששורפין אותן ומערבין אפרן בבורות שמעבירין הכתם, ונקרא ירקא דקליא. כדכתיב אשר קלם מלך בבל באש. ואילו הירקות ירקות שדה הנאכלין הן, ולפיכך אמר מערבין בהן. **וכמה,** מלא היד. וכן פולין לחין. אמר רב יחיאל מלא היד. אמר רב המנונא מערבין בתרדין חיין. איני והא אמרינן סילקא חייא קטיל גברי חייא.

מסורת הש"ס

א) [ברכות כח. ע"ש], ב) [מוספתא מ"ש פ"א הי"ד ותוספתא (טבול יום פ"ה) ועוקלין פ"ג ה"ו] ע"ש], ג) עוקלין פ"ג מ"ו ע"ש, ד) פסחים נג. ע"ש תוספתא פ"ו דשביעית הי"ד, ה) תולין כה:, ו) [נ"ל ישמעאל], ז) [תולין עז:], ח) ברכות לו. [ושם ל"ר קורלן], ט) [קלין הוא עשב שגורפין ומוחנין אותו בבוטיא ורוחצין ידיהן כמו קלם מלך בבל (ירמיה כנ) ולא הירקות ירקות שדה הגאכלים הם עריון ערך קלא א"ן], י) בב"מ פה. רש"י ד"ה לקרייתי פי' לעירי, כ) בפ"א מוסף דבור: פולין פיטולי"ש, ל) [דף נא:], מ) [וע"ע תוס' יומא פא: ד"ה שהפלפלין ותוס' נדה נ. ד"ה כל שחייב],

---

הגהות הב"ח

(א) גמ' ומייתא כשותא ר"ב ומייתא לשון מיתה כלומר יבש הכשות. עירוב ערך כשות: (ב) שם אמר ר' אילעא אמר ר' יהודה הוהה ר' חנינא: (ג) רש"י ד"ה לא החכמו וכו' בפ' מקוס. נ"ב דף נג ע"א: (ד) ד"ה וטיגנו וכו' דלא אמר הכי:

לעזי רש"י

פרי"ט. מטוגן. ווי"ל [בולוילו"א]. אגודות עשבים. פיישול"יש (בס"א). שעוניות.

מוסף רש"י

ואהיני. ממריס, דטובינא. מקוס, ואוקן פגים ואוקן תמריס לעולם קטנים (פסחים נג.). **קטנים חייבין.** במעשר, שדרכן לאוכלן בקוטנם קודם שיהו מריס (חולין כה:). **מתוקים גדולים חייבין.** שנגמר פריסם, **קטנים פטורין.** שאין דרך אכילתן כך (שם). **מטמאין טומאת אוכלין.** דקי"ל דמחשבה משוא אוכלא כל מידי דמצי למיכליה ואע"ג דלאו אורמיה (חולין קכא.). **צנון שסופו להקשות.** שאם אינו תולשו בעתו הוא מתקשה כעץ (ברכות לו.). **אדעתא דפוגלא.** לאכלו כשהוא רך ושמו פוגלא (שם).

מוסף תוספות

א. דכיון דאמרינן הכא כי מפני שלא היה להם פלפלין עושין כן מכלל דפלפלין עדיפי. ריטב"א. ב. הא דנקט ומטבילין בו צלי ולא נקט דאכלי ליה נמי בעיניה משום דעיקר שחיקתו כדי לטבל בו. תוס' יומא פא: ד"ה שהפלפלין. לפי שע"י טיבול עדיף טפי. תוס' נדה נ. ד"ה כל שחייב. ג. אלא ע"י טיבול. שם. ד. שדרכן לאוכלו כך וגמר פירא הוי. רשב"א. ה. אלמא לא תלי הא בהא. ריטב"א. ו. דהתם פרי גמור הם שנגמר עניינם לגמרי, אלא שאנו מסופקין אי חשיבי אוכל כיון שאין רגילות לאכלן אלא בתורת ציקי קדירה, וכיון דכן אם הם חשיבי אוכל לכסף מעשר הוא הדין לטומאת אוכלין ואי לא חשיבי אוכל לחד מינייהו אף לאידך לא חשיבי אוכל. שם. ז. דכתיב גבי טומאה מכל האוכל אשר יאכל, כלומר שעיקרו לאכילה ואם מניחין אותו יהא ראוי לאכילה לעתיד וכו', ועקר זה אין עיקרו לאכילה דלאו אדעתא דהכי נטעו ליה ואם אתה מניחו הרי מתקשה ויוצא מעצמו מתורת אוכל. שם. ח. אלא על ידי שליקה וטיגון. תוס' הרא"ש. ט. מידי דהוה אחיטין ושעורין דלא חזו לאכילה, מדאין מערבין בהן, ומטמאין טומאת אוכלין משום דחזו על ידי בישול. שם.

מאי אולמיה דהאי מהאי. א גרסה לפרש ב דקיים ליה להס"ס דרב יוסף לא שמעיה דרב אמתני' בפירוש אלא משום טעם דקדק רב יוסף דאמר רב אמתני' ולהכי קאמר מאי אולמיה דהאי מהאי מאיזה כח בא לדקדק ומשני משום דקתני מתני' חצי לוג יין ואמר רב מערבין בשתי רביעיות יין והך מילתא לא אמר רב בפירוש אלא מכללא דהיא דוכן לעירוב איתמר א"כ שמע מינה דוכן לעירוב אמתני' איתמר דאי אדרייתא מנא ליה לסבר רב מערבין בשתי רביעיות יין דהא פשיטא דאין לגמוד זה מזה מדלא אמר כל שיעורי עירוב כשיעורי מתנות עניים: **חומץ** כדי לטבל בו. היינו רביעית ג כדאמרינן בפרק הדר (דף סח.) וליקנו להו רביעיתא דחלא בחביתא:

והושיבן ר' מאיר בד' אמותיו. חוץ לעיר היה דבעיר היה מהלך את כולה ד כדאמר במי שהוציאוהו (דף מא.): אי נמי סבר ליה כרבי יהושע דאמר אין לו אלא ארבע אמות ואין לומר משום דרבי מאיר קנים שוגג אמו מזיד דהא בדאורייתא לא קנים ואית ליה בפירקין (דף לה.) דתמומין דאורייתא ועוד כיון דמשגיגן כל העיר כארבע אמות אפילו במזיד נמי מהלך את כולה דמזיד נמי אית ליה ארבע אמות. בתוספות רבינו יהודה: מפני אפרסקין ושני רמונים ואתרוג אחד ואמר גורסק בר דרי משמיה דרב מנשיא בר שגובלי משמיה דרב ו וכן לעירוב והני נמי ליהוו כי אפרסקין הני חשיבי והני לא חשיבי אמר רב יוסף שרא ליה מריה לרב מנשיא בר שגובלי אנא אמריתא ניהליה אמתני' והוא אמרה אברייתא ז דתנן ח אין פוחתין לעני בגורן מחצי קב חטין וקב שעורין רבי מאיר אומר חצי קב שעורין וקב וחצי כוסמין וקב גרוגרות ט או מנה דבילה רבי עקיבא אומר פרס י וחצי לוג יין ר"ע אומר רביעית שמן ר"ע אומר שמינית ושאר כל הפירות אמר אבא שאול יא כדי שימכרם ויקח בהן מזון שתי סעודות ואמר רב וכן לעירוב ומאי אולמיה דהאי מהך אילימא משום דקא תני בהך תבלין ותבלין לאו בני אכילה נינהו אטו הכא מי לא קתני חטין ושעורין ולאו בני אכילה נינהו אלא משום דקתני חצי לוג יין ואמר רב יב מערבין (יג) בשתי רביעיות של יין מדבעינן כולי האי ש"מ כי אמר רב וכן לעירוב אהא מתני' קאמר ש"מ אמר מר ובמזון שתי סעודות לעירוב סבר רב יוסף למימר עד דאיכא סעודה מהאי וסעודה מהאי אמר ליה רבה אפילו למחצה לשליש ולרביע גופא אמר רב מערבין בשתי רביעיות של יין ומי בעינן כולי האי והתניא רבי שמעון בן אלעזר אומר יין כדי לאכול בו יג חומץ כדי לטבל בו זיתים ובצלים כדי לאכול בהן שתי סעודות התם יד בחמרא מבשלא אמר מר חומץ כדי לטבל בו אמר רב גידל אמר רב כדי לטבל בו מזון שתי סעודות של ירק איכא דאמרי אמר רב גידל אמר רב ירק הנאכל בשתי סעודות אמר מר זיתים ובצלים כדי לאכול בהן מזון שתי סעודות ובבצלים מי מערבין והתניא טו אמר ר' שמעון בן אלעזר פעם אחת טז שבת רבי מאיר בערדיסקא ובא אדם אחד לפניו אמר לו ר' עירבתי בבצלים לטיבעין והושיבו ר' מאיר בארבע אמות שלו לא קשיא הא בעלים הא באימהות דתניא אכל בצל והשכים ומת אין אומרין ממה מת ואמר שמואל לא שנו אלא בעלים אבל באימהות לית לן בה ובעלין נמי לא אמרן אלא דלא

אההוא בבשיל ולא בשיל איכא דאמרי אמר רב המנונא אין מערבין בתרדין חיין דאמר רב חסדא סילקא חייא קטיל גברא חייא והא קא חזינן דקא אכלי ולא מייתי התם בבשיל ולא בשיל אמר רב חסדא ב תבשיל של תרדין יפה ללב וטוב לעינים וכל שכן לבני מעיים אמר אביי והוא דיתיב אבי תפי ועביד ג תוך תוך אמר רבא ד הריני כבן עזאי בשוקי טבריא. יומא כדיתא הוה ליה לרבא ואמר להו לתלמידיו השתא גילי דעתאי והריני מזומן להשיב בחריפות לכל מי שישאלני כבן עזאי שהיה דורש בשוקי טבריא ולא היה בימיו עוקר הרים כמותו ה [והיה אומר ו כל חכמי ישראל לפני בקליפת השום חוץ מן הקרח הזה]ז: **נפסול את הגוויה.** אם אכל אוכלין טמאין אע"ג שאין אוכל מטמא אדם במגע אי אכיל מיניייהו חלי פרס דהיינו שני ביצים נפסל מלאכול בתרומה כדתנן בפירקין לקמן (דף פב.) וחלי חליה לפסול את הגוויה. חליה היינו פרס ל' פרוסה וחלי חליה היינו חלי פרס: **אלא משום דשני.** עירוב דומיא דטומאת אוכלין דמשמע כל שהוא מטמא טומאת אוכלין יש לו מזון שתי סעודות חזי לעירוב ותפוחין בני טמויי ניהו: **ר' שמעון בן אלעזר.** בעשר עני שמחלקו לעניים הרבה על הגורן קלי וקאמר אין פוחתין לעני בגורן מהאי שיעור דכתיב ח ונתת אלו לגר ליתום ולאלמנה ובגיר מהכי לא הוי נתינה: **עולגה.** [א] שמינית [ב] שבליטרא וליטרא הוא לוג: **וכן לעירוב.** דחלק עני בגורן נמי מזון שתי סעודות היא כדאמר לקמן: ה"ג **והני נמי ליהוי לאפרסקין.** ותיקני בחמשה: **חשיבי.** ואמרינן לקמן ט כל שהוא ליפתן כדי לאכול בו אלמא לאו ממש סעודות י דליהוי כולה סעודתא מההוא מינא בעינן אלא כל מידי לפוס חשיבותיה אם ליפתן שאדם רגיל ללפת בו את הפת [שיעורו כדי ללפת בו את הפת] לשתי סעודות ואם דבר הרגיל לבא בקיטון סעודה הוא שיעורו בכדי שאדם רגיל להביא קיטון לב' סעודות: **שרי ליה מריה.** ימחול לו אדונו יא על דבר זה לרבי מנשיא: **דאלא אמריתא ניהליה.** להא דאמר רב וכן לעירוב אמתני' כדמפרש ואזיל והוא אגמריה לגורסק בר דרי אדרייתא: **אין פוחתין לעני בגורן.** ממעשר עני אם יש לו הרבה לחלק ובאו עניים הרבה והוא מחלק לכל אחד אל יפחות לו משיעור זה דנתינה בעינן. והתם יב קתני היה לו דבר מועט נותן לפניהם והן מחלקין ביניהן: **מחלי קב חיטין.** ואם שעורין קב ואם כוסמין קב ומתלה: **דגילה.** לאחר שנדרסין בעיגול קרי להו דגילה ושוב אינו מוכר במדה אלא במשקל: **פרס.** חלי מנה: **ומאי אולמיה דהאי מהך.** דאיקפד רב יוסף אדב מנשיא דאמר אדרייתא במאי דאייתי מתניתין לא אייתי ברייתא ולא סתרן אהדדי הני שיעורייהו בהכי והני שיעורייהו בהכי: **לאו בני אכילה נינהו.** וקבירא ליה לרב יוסף דאין מערבין בהן הלכך וכן לעירוב לאו עלה אתמר: **אלא משום דקתני חצי לוג יין.** דהיינו שתי רביעיות ושמעינן ליה לרב גבי עירוב נמי דקאמר הכי: **וסעודה מהאי.** ב' אוכלין מצטרפין לעירוב אבל ג' וד' דליכא סעודה מכל חד לא: **יין כדי לאכול בו.** לשרות בו פת מזון ב' סעודות: **חומץ כדי לטבל בו.** בשר מזון ב' סעודות: **כדי לאכול בהן.** ללפת בהן את הפת דב' סעודות: **הפס.** דקתני יין כדי לאכול בו: **בחמרא מבושל.** קאמר דחשוב ללפת בו אבל חמרא בעלמא בעינן להיות בו שתיית ב' סעודות והיינו ב' רביעיות: **מזון ב' סעודות ירק.** שכל הסעודה מן הירק: **ירק הנאכל לב' סעודות.** בפת: **בערדיסקא ובא אדם אחד לפניו.** בשבת מחוץ לתחום על ידי עירוב שעירב ממקומו לטיבעין והיה ערדיסקא באלפים אמה שבין עירובו לטיבעין: **והושיבו ר' מאיר בד' אמות.** ואסר לו ללאת ולזוז ממקומו מד' אמותיו שהיה עומד בהן בשעת שאלה דקסבר לאו עירוב הוא ומנלא יולא חוץ לתחום בלא עירוב ותנן לקמן בפ' מי שהוציאוהו (דף מא.) אין לו אלא ד' אמות: **עלין.** לא חשיבי ורעים לאכול: דלא

אכילה נינהו. אלא משום דקתני במתני' חצי לוג יין. ואמר רב מערבין בשתי רביעיות של יין, ש"מ כי אמר רב וכן לעירוב אמתני' קאמר ש"מ. **ואם הוא** יין מבושל אמר רב כדי לאכול בו. חומץ כדי לטיבול בו. זיתים ובצלים כדי לאכול בהן שתי סעודות. **וכמזון ב' סעודות לעירוב.** סבר רב יוסף עד דאיכא סעודה מהאי וסעודה מהאי מצטרפין. ואסיקנא [דאפילו למחצה ולשליש ולרביע]. (חומץ כדי לטבול בו) [בצלים כדי לאכול מהן] מזון ב' סעודות. הני מילי באמהות אבל בעלין לא, ועלין נמי לא אמרן אלא

מסורת הש"ס

א) ברכות לט., ב) [פסחים עד.], ג) [קידושין כ. סוטה מה. ערכין ל.]; ד) מעילה יז: כריתות יג. [מקואות פ"י מ"ז], ה) [בעל מ. קידושין לד., ו) פאה פ"ח מ"ה, ז) [תוספתא פ"ו ה"ב], ח) [לפניו איתא היינו יוסבין לפני ר"מן], ט) [וע' רש"י פסחים עד. ד"ה רבי ישמעאל], י) ס"פ, יא) [כתובות נח.], יב) [בבייס כו], מא) [ע"ב], יג) [ברביעי יהוחנן: ממש שתי סעודות], יד) [ב"מ פ"ח מ"ו],

הגהות הב"ח

(א) גמ' בשתי רביעיות של יין (מדבעינן כולי האי) תא"מ וע"ב ס"א אינו:

גליון הש"ס

רש"י ד"ה הריני כבן עזאי וכו' והיה אומר כל חכמי ישראל וכו'. כתובות נח ע"א: **תוס'** ד"ה מאי אולמי' וכו' דקים ליה להש"ס. כעין זה בתוס' בשבת דף ט ע"ב ד"ה הא גן וש"נ:

הגהות הגר"א

[א] רש"י ד"ה עולגה שמיינ. ב"ב ובשב"ם כתב תמיהים. (כ"ה בבשב"ם ב"ב ל' א' ד"ה ועולגה ע"ש ס"ע ב' ד"ה תומן): [ב] שם שבליטרא. נ"ב ל"ל שבלוג: (והוא סה"ד ואח"כ מה"ד) וליטרא. הוא חלי לוג. כל"ל. (וכמ"ש בירושלמי פ"א דתרומות והביאו הר"ש שם בתמיה):

מוסף תוספות

א. וא"ת ומאי קשיא ליה אמאי הקפיד, בדין הקפיד, דהיה כעוס במה שלא אמר האמת, דאמת הוא דרב לא אמר וכן לעירוב אלא אשיעורין דתנא במתניתין ולא אהנך דבריתא, וי"ל וכו'. תוס' ר"פ. ב. [ד]ברביעית חומץ יש לטבל שתי סעודות. ריטב"א לקמן סח. ג. דהא קי"ל שהיוצא מתחומו וכו' שיכול להלוך כל העיר. ריטב"א.

רבינו חננאל

ופרקינן ההוא בבשיל ולא בשיל. אמר רבא הריני כבן עזאי בשוקי טבריא. פי' רבא משתבח ואמר הריני [ידוע] בחכמה (ידוע) בעירובין כמו שהיה בן עזאי ידוע בחוכמתו בשוקי טבריא. שאלו ההוא מרבנן שיעור תפוחין בעירוב כמה. א"ל רבא וכי מערבין בתפוחין. א"ל ההוא מרבנן ולא, והתנן במס' מעילה פרק רביעי כל האוכלין מצטרפין לפסול את הגויה כבחצי פרס. ובמזון שתי סעודות לעירוב. קתני מיהת כל האוכלין ואפי' התפוחין נמי בכללן שגם הם אוכלין הן. ודחאו רבא הא אמר ר' יוחנן אין למידין מן הכללות. כלומר האי דקתני כל, לאו דווקא הוא. ואמרינן לאו (מכלל) [מכל] אלא מדקתני ובמזון שתי סעודות לעירוב וכביצה לטמא טומאת אוכלין, והני נמי בני טמויי הוו לאפרסקין הני לא חשיבי ולא מהני לעירוב. ולא מצא רבא תשובה. ופי' רב נחמן תפוחין בעירובין [בקב]. וכן הלכה. ומותיב עליה מיהא דתני בפיאה בפרק האחרון בירושלמי, וקרוב לעיניין הזה בספרי דבי רב, ר"ש בן אלעזר אומר עוקלא תבלין וליטרא ירק, עשרה אגוזין, וה' אפרסקין, ב' רמונים, ואתרוג אחד. ואמר קורסק בר דר משום (דרבנן) [דרב] וכן לעירוב. ואם איתא ניהוי ה' תפוחים כשיעור אפרסקין ה'. ושנינן תפוחין דשכיחי

עין משפט נר מצוה

לא א [מיי' פ"ח מהל' עירובין הל' יח] טוש"ע א"ח סי' שפו סעיף ה:

לב ב מיי' פ"ד מהל' טומאת אוכלין הלכה ג:

לג ג מיי' פ"ח מהלכות עירובין הל' ט [יח] סמג עשין דרבנן ח טוש"ע א"ח סס סעיף ד:

לד ד מיי' פ"ד מהלכות טומאת אוכלין הל' ג:

לה ה ו ז מיי' פ"ח מהל' עירובין הלכה יא ופ"ו מהל' מתנות עניים הל' ח סמג סס טוש"ע א"ח סי' שפו סעיף ז:

לו ח ט י כ ל מיי' פ"ו מהלכות מתנות עניים הל' מ:

לז מ נ ס מיי' פ"ח מהל' עירובין הלכה [ז] יח סמג עשין דרבנן ח טוש"ע א"ח סס סעיף ו:

מוסף רש"י

ועבידי תוך תוך. כלומר שבלוק וממתה מאד וקולו דמיתמו נשמעת בקול תוך תוך (ברכות לט.). **הריני כבן עזאי בשוקי טבריא.** יום אחד היה דעתו גלולה, אמר הריני כאן בפומבדיתא מוכן להשיב דבר לשואל בעומק ומחריפות כבן עזאי שהיה חריף ודורש בשוקי טבריא (סוטה מה. וכע"ז קדושין כ.) אי: הריני משומה במקומי שאני דרשן ובקי כבן עזאי שהיה משתמה בשוקי טבריא, כדתניא בכתובות בפ' השיעי (נח.) בן עזאי אומר כל חכמי ישראל לפני בקליפת השום (ערכין ל:). אין למדין מן הכללות. כל היכא דתנן כלל לא אמרינן דוקא הוא, דאיכא כלל אלא דק במילתיה ואיכא מילי לאימנהו בההוא כלל, ואפילו במקום שנאמר בו חוץ. מדבר פלוני, דאיכא למימר מדאפקיה להאי וולאי דק בכללא אפילו הכי לא יליפינן מיניה דדלמא שייר ולא אפיק כל מאי דבעי (לעיל כז. וכע"ז קדושין לד.).

רבינו חננאל (המשך)

קב, אפרסקין דלא שכיחי ה'. אמר רב יוסף שרא ליה מריה לרב מנשיא בר שגובלי דאנא אמרי[תא ניהליה. הא דאמר רב וכן לעיניין [עירוב] אמתניתין דתנן בסוף פיאה, אין פוחתין (לעיניין) [לעניים] בגורן מחצי קב חיטין וקב שעורין. ר' מאיר אמר חצי קב, וקב וחצי כוסמין, וקב גרוגרות או מנה דבילה [ר"ע אומר] פרס. חצי לוג יין ר' עקיב' אומר רביעית. רביעית שמן ר' עקיבא אומר שמינית. ושאר כל הפירות אמר אבא שאול כדי שימכרם ויקח בהן מזון שתי סעודות. והוא אמר הא דרב וכן לעירוב (בזו) [על זו] הברייתא. ומאי אולמיה דמתני' מברייתא. משום דתני בברייתא תבלין, ותבלין לאו בני אכילה ולאו בני עירוב נינהו. אטו מתני' (מילתא) [מי לא] תני חיטין ושעורין דלאו בני אכילה נינהו. אלא משום דקתני במתני' חצי לוג יין. ואמר רב מערבין בשתי רביעיות של יין, ש"מ כי אמר רב וכן לעירוב אמתני' קאמר ש"מ. **ואם הוא** יין מבושל אמר רב כדי לאכול בו. חומץ כדי לטיבול בו. זיתים ובצלים כדי לאכול בהן שתי סעודות. **וכמזון ב' סעודות לעירוב.** סבר רב יוסף עד דאיכא סעודה מהאי וסעודה מהאי מצטרפין. ואסיקנא [דאפילו למחצה ולשליש ולרביע]. (חומץ כדי לטבול בו) [בצלים כדי לאכול מהן] מזון ב' סעודות. הני מילי באמהות אבל בעלין לא, ועלין נמי לא אמרן אלא

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

מפני נחש שבו. פ"ה חרס של שרף בגל ור"ח פי' העמוד שבתוכו שמתעגל בתוכו כמין גבעול ומתקבלין בו זרע הבגל לותו העמוד נקרא נחש של בגל: **הכא** שכר איקרי. ולפ"ה פוסל המקוה והא דאמר בפ"ק דמכות [ב] דיין מזוג אינו פוסל את המקוה אפילו כשיש בו ג' לוגין מים שאובין משום דחמרא מזיגא מיקרי שאני שכר דכל עיקרו אינו אלא מים [א] ועוד דהתם מיקרי חמרא מזיגא ושם חמרא עילוי' ופירי לא פסיל המקוה: **כדי** שימזגנו ויעמוד על רביעית. משמע דכוס של ברכה טעון מזיגה וכן בפרק ג' שאכלו (ברכות נ:) והמוכר פירות (ב"ב דף לז:) אמר ואין מברכין עליו עד שיתן לתוכו מים ותימה דבפרק שלשה שאכלו (ברכות נא.) אמרינן עשרה דברים נאמרו בכוס של ברכה וחשיב מי ותירן רש"י דמי דקאמר היינו שיתנו מי בכוס ואחר כך ימזוג לאפוקי שלא ימזגנו בכוס זה ויתנו בכוס אחר שמבדך עליו ור"ת מפרש דמי היינו מזוג ולא מזוג דאמר בפרק בן סורר ומורה (סנהדרין דף ע.) אינו חייב עד שישתה יין מי ומוקי לה במזוג ולא מזוג ונותן בו קלת מים בתחילת הברכה ובברכת האדמה מוסיף עליו מים עד שיהא מזוג כראוי כדאמר בפ' ג' שאכלו (ברכות נא.) שמוסיף בברכת האדמה והיינו מים ולא כמו שפירש שם בקונטר' שמוסיף יין ובני גרבוה מפרשים דמי קאי אכוס ולאפוקי כוס שבור דכולהו עשרה דברים קאי אכוס ושייך מי בכוס כדאמר (ב"ק נד.) שבירתן זו היא מיתתן ובפרק בתרא דמכות (דף טז:) אמר ריפקי ט' נמלין ואחד מי ר"ל אותו מי שלש [ב] ע): **ויעמוד** על רביעית. נראה כמו שפי' רש"י בהמוצא (שבת דף עו:) דכוס של ברכה צריך שיהא בה רובע רביעית הלוג כדי שימזגנו ויעמוד על רביעית הלוג ולא כמועים שמפרשים רובע רביעית הקב דהיינו רביעית הלוג כדי שימזגנו ויעמוד על רביעית הקב דהיינו לוג דהא בגזיר בפרק שלשה מיינים (דף נא.) חשיב הך דשאר משקין ברביעית דמייתי הכא [ג] ומשמע הכא והמוצא (שבת דף עו.) דהיינו שיעור כוס יפה אחר מזיגתו והנהו דחשיב בגזיר הוי רביעית הלוג מדחשיב רביעית שמן לגזיר דליף מקרא בהמוציא דהוי חצי שיעור של תודה ותנן בפ' שתי מדות (מנחות דף פח:) חצי לוג שמן לתודה ועוד תני התם ז' מדות של לוג היו במקדש רביעית הלוג מה היא משמשת רביעית מיס למצורע רביעית שמן לגזיר וחשיב נמי רביעית דס מטמא בהאל דהיינו רביעית הלוג כדמשמע בפרק כ"ג בגזיר (דף נג.) דאמר חצי קב עצמות וחצי לוג דס לכל [ד] רובע קב עצמות ורביעית דס לא לכל ופריך נמי התם ותו ליכא והאיכא מי רביעית נוטלין מהן לידיס והיינו מי רביעית הלוג כדמוכח במס' ידיס (פ"א מ"ב): **כל** חמרא דלא דרי על חד תלת. והא דאמר בדיני ממונות (סנהדרין דף ז.) אל יסקר המזג שלש נגלך אחד מהם נלמא רואין אם יש שם כ"ג [ה] דמשמע דמזוג הוי שני חלקים מיס אומר ר"י דקרא איירי בין הסרוני דהוי ב' חלקים מיס דליכא לאוקמא קרא בסתם מזוג רביעית דסנהדרין למאי חזי אבל שלש חזי לדיני נפשות ליהוי סנהדרי קטנה [ו]: **אלמא** תמרים עדיפי. ואם תאמר כיון דעדיפן דילמא לא בעינן קב ויש לומר דמייתי ראיה דיותר מקב לא בעי: **בגדי** עניים. דווקא בטומאת מדרס יש חילוק בין עניים לעשירים דבחוד תלת מילתא [ז] ואין דרך עשיר לייחד פחות משלשה על שלשה טפחים ואם ייחד בטלה דעתו [ח] אבל בטומאת מת אין חילוק ואף לעשירים הוי בשלש על שלש דבפרק במה מדליקין (שבת דף כו:) תניא שלש על שלש מניין תלמוד לומר והנגד ולא מפליג בין עניים לעשירים ועוד דבמסכת כלים פרק כ"ז (משנה ב) תנן דנגד טומאת שלשה על שלשה למדרס ושלש על שלש למת ועל כרחך בעשירים מיירי דבעניים תנן פכ"ח (משנה ח) בגדי עניים אף על פי שאין בהם שלשה על שלשה טומאין מדרס כך פר"ת ולא כפ"ה דסוף כירה (שבת דף מז.) שלש על שלש לא טומאת ביד עשיר כלל: ומנא אמינא לה, דתניא אכל גרוגרות ושילם תמרין תבא עליו ברכה, ונדחת זו הראייה שלו. פי' שתיתא. אטורק. תרין שרגושי, הן מידות קטנות אינן ידועות עכשיו. כיסאני תרי כוני. כוני נמי מידות הן, כדגרסינן בכתובות פרק [אלמנה ניזונית ב'] כונא בפרוטה. ואינון מיני תרוגימא. כדתניא בתוספתא בברכות הביאו לפניו מיני תרוגימא מברך עליהן בורא מיני כסנין. פי' (עובדא) [בשרא] דאטמא אבר הירך. חמרא מרקא. השוקט על שמריו כדכתיב ולא הורק מכלי אל כלי. אמר רב יהודי אמר שמואל כל דבר שהוא (לא) לפתן לאחר, כדי לאכול בו ב' סעודות, וכל הנאכל כמות שהוא כדי לאכול הימנו, שתי סעודות. בשר חי כדי לאכול הימנו. בשר צלי רבה אמר כדי לאכול בו. רב יוסף אמר כדי לאכול ממנו, דהא פרסאי [אכלי] טבהקי. פי' בשר צלי, בלא נהמא. ואקשי עליה אביי ופרסאי הוו רובה דעלמא. כלומר מפני שהפרסיים אוכלין בשר צלי בלא פת נעשה לעולם כולו כמותם.

[א] דלא שבציל זירתא אבל אבציל זירתא לית לן בה אמר רב פפא לא אמרן אלא דלא אישתי שיכרא אבל אישתי שיכרא לית לן בה תנו רבנן לא יאכל אדם בצל מפני [ב] נחש שבו ומעשה ברבי חנינא שאכל חצי בצל וחצי נחש שבו וחלה ונטה למות ובקשו חביריו רחמים עליו וחיה מפני שהשעה צריכה לו: א"ר זירא אמר שמואל שכר מערבין בו [ג] ופוסל את המקוה בשלשת לוגין [ד] מתקיף לה רב כהנא פשיטא וכי מה בין זה למי צבע [ה] דתנן רבי יוסי אומר [ו] מי צבע פוסלין את המקוה בשלשת לוגין אמרי התם מיא דצבעא מיקרי הכא שיכרא איקרי ובכמה מערבין סבר רב אחא בריה דרב יוסף קמיה דרב יוסף למימר בתרין רבעי שכרא [ז] כדתנן [ח] המוציא יין כדי מזיגת הכוס ותני עלה כדי מזיגת כוס יפה מאי כוס יפה כוס של ברכה ואמר ר"נ אמר רבה בר אבוה כוס של ברכה צריך שיהא בו רובע רביעית כדי שימזגנו ויעמוד על רביעית וכדרבא [ט] דאמר רבא כל חמרא דלא דרי על חד תלת מיא לאו חמרא הוא וקתני סיפא ושאר כל המשקין ברביעית וכל השופכין ברביעית מדהתם על חד ארבע הכא נמי על חד ארבע ולא היא התם הוא דבציר מהכי לא חשיב [י] אבל הכא [יא] לא דעבידי אינשי דשתו כסא בצפרא וכסא בפניא וסמכי עילויהו תמרים בכמה אמר רב יוסף [יב] תמרים בקב אמר רב יוסף מנא אמינא לה [יג] דתניא אכל גרוגרות ושילם תמרים תבא עליו ברכה היכי דמי אילימא לפי דמים דאכל מיניה בזוזא וקא משלם ליה בזוזא מאי תבא עליו ברכה בזוזא אכל בזוזא קא משלם אלא לאו לפי מדה דאכל מיניה גריוא דגרוגרות דשויא זוזא וקא משלם ליה גריוא דתמרים דשוי ארבעה וקתני תבא עליו ברכה אלמא תמרים עדיפי אמר ליה אביי לעולם דאכל מיניה בזוזא וקא משלם בזוזא ומאי תבא עליו ברכה דאכל מיניה מידי דלא קפיץ עליה זבינא וקא משלם ליה מידי דקפיץ עליה זבינא [יד] שתיתא אמר רב אחא בר פנחס תרי שרגושי כיסאני אמר אביי תרי בוני דפומבדיתא [טו] אמר אביי אמרה לי אם הני כסאני מעלו לליבא ומבטלי מחשבתא ואמר אביי אמרה לי אם האי מאן דאית ליה חולשא דליבא לייתי בישרא דאטמא ימינא דדיכרא ולייתי כבויי דרעיתא דניסן ואי ליכא כבויי דרעיתא לייתי סוגייני דערבתא וניכבביה וניכול ונשתי בתריה חמרא מרקא: אמר רב יהודה אמר שמואל [טז] כל שהוא ליפתן כדי לאכול בו כל שאינו ליפתן כדי לאכול הימנו בשר חי כדי לאכול הימנו בשר צלי רבה אמר [יח] כדי לאכול בו ורב יוסף אמר כדי לאכול הימנו אמר רב יוסף מנא אמינא לה דהני פרסאי אכלי [יט] טבהקי בלא נהמא אמר ליה אביי [כ] ופרסאי הוו [כא] רובא דעלמא [כב] והתנן [כג] בגדי עניים לעניים [כד] בגדי עשירים לעשירים אבל

[ב] דלא אכלא זרפא. שלא גדלו זרע [יש להן חרס] בבגל: נחש שבו. חרס שרף הבגל: ופוסל את המקוה. כשאר מים שאובין: מתקיף לה רב כהנא פשיטא. וכי מה בין זה למי צבע: שיכרא איקרא. תרי לוגין דלוג רובע קב: המוציא יין. בשבת: כדי מזיגת כוס. כמו שנותנין יין מי בכוס כדי למזגו במים: רובע רביעית. רובע לוג יין מי: וקפיץ סיפא. דהמוציא יין ושאר כל המשקין הולאתן ברביעית דהיינו לוג: ומדהתם. בהולאת שבת בעינן על חד דיין ארבע דשיכרא דביין תני רובע רביעית ובשאר כל המשקין תני רביעית: הכא נמי. גבי עירוב בעינן ארבע ואמר רב לעיל [ע"ב] מערבין בשני רביעיות יין אלמא בשיכרא תרי לוגי בעינן: דשתי כסא. של רביעית לוג שכר בצפרא וכסא בפניא וסמיך עליהו: אכל גרוגרות. של תרומה בשוגג: בזוזא. בשוה זוז: וקא משלם ליה. תמרים היקרים מגרוגרות ולא שילם לו לפי מדה אלא לפי דמים: אלמא תמרים עדיפי. ותנן לעיל [ט] גבי עני בגורן קב גרוגרות ואמר רב וכן לעירוב וכ"ש תמרים דולחי סגי להו בהכי: אלא. מהא לא תשמע דתמרים עדיפי לעולם גרוגרות עדיפי ולפי דמים משלם ומאי ברכה דקפיץ עליה זבינא לוקחים ולענין עירוב בעינן טפי מקב: שפיפא. מאכל שעושין מקמח קלי שנתייבש בתנור ונותנין בשר לתוך התבשיל: שרגושי. תרוולין: כיסני. קליות: בוני. מדות: מחשבתא. לאגה: כבויי דרעייתא דניסן. לפיעי בקר: סוגייני דערבתא. קיסמין של ערבה: ונכבביה. יעשה מהן גחלת וילקה בהן אותו בשר ויכול: חמרא מרקא. יין מזוג: כדי לאכול בו. כל שהוא לפתן שיעורו כדי לאכול בו ללפת בו את הפת מזון ג' סעודות: כדי לאכול הימנו. שיהו כל שתי הסעודות ממנו: בשר חי. אינו לפתן ובעינן כדי לאכול ממנו: בשר צלי. פליגי ביה אי הוי ליפתן אי לא: עבהקי. חתיכות: בגדי עניים. שלש על שלש מקבלין טומאה לעניים: בגדי עשירים. שלשה על שלשה מקבלין טומאה אף לעשירים: ס"ג

[ג] נראה שחסר בדברי רבינו וע"ל מ"ר לא יאכל אדם בגל מפני נחש שבו פי' נחש וכו'. ב) דף לט: כנה כנה.

לח א [מיי' פ"ח מהל' עירובין הל' יא] טוש"ע א"ח סי' שפו סעיף ה:

לט ב מיי' פ"ז מהל' מקוואות הלכה ד:

מ ג מיי' שם הלכה ח [טוש"ע י"ד סי' רא סעיף כד סק]:

מא ד מיי' פי"ח מהל' שבת הלכה ב:

מב ה ו מיי' פ"ח מהל' עירובין הלכה יא:

מג ז ח מיי' שם הל' י ופ"ו הלכה ז טוש"ע א"ח סי' שפו סעיף ו:

מד ט מיי' פכ"ב מהל' כלים הלכה כ:

מה י מיי' שם הלכה כג:

רב ניסים גאון

שכר מערבין בו ופוסל את המקוה בג' לוגין. עיקר דליתה במסכת מקואות. ר' אליעזר אומר רביעית מים שאובין [בתחילה פוסלין את המקוה ושלשת לוגין על פני המים וחכמים אומרים] בין בתחילה בין בסוף שיעורן בג' לוגין. ובמסכת עדויות בפרק א' העידו מפי שמעיה ואבטלין ששלושת לוגין מים שאובין פוסלין המקוה, ואיתה בגמ' ביציאות השבת. תרין כוני .היא שמה שלמידה, ואיתה בכתובות בפרק אלמנה ניזונת, באתרא דכיילי בכנא כנא כונא בפרוטה.

רבינו חננאל

דלא אפציל זיתא (זיתא). אבל אפציל ליה לן בה. [ב] פי' נחש של בצל העמוד שבתוכו שמתעגל בראשו כמין גבעול ומתקבץ בו זרע הבצל, אותו העמוד נקרא נחש של בצל. א"ר זירא אמר שמואל שכר מערבין בו ופוסל את המקוה בג' לוגין. ואתקיף רב כהנא עליה הא פשיטא, מ"ש ממי צבע דתנן ר' יוסי אומר מי צבע פוסלין את המקוה בג' לוגין. ומשני איצטריך משום דהני מיא דצבעא מיקרו והמים פוסלין שהן שאובין, אבל הא שיכרא מיקרי. שיעור שיכרא לעירוב בכמה. ואתינן למימר תרי ריבעי שיכרא, שאם תמזגם יעמוד בשני לוגין על חד תמניא. **בהוצאת שבת**, פי' בהוצאת שבת המוציא רובע רביעית [חייב] נמצא שתי רביעיות של עירוב שמונה חלקים בהוצאת שבת, דתנן המוציא יין כדי מזיגת כוס, ואוקימנא בכוס של ברכה. ואמרינן כוס של ברכה צריך שיהא בו רובע רביעית כדי שימזגנו ויעמוד על רביעית. כדרבא דאמר כל חמרא דלא דרי (מקבל) על חד תלת מיא לאו חמרא הוא. וקתני סיפא ושאר המשקין ברביעית. ומדהתם על חד ארבעה הכא נמי על חד ארבעה, דאינון תמניא רביעיות בשני לוגין. ולא היא התם בציר מהכי, מרובע רביעית, לא חשיב. אבל הכא גבי עירוב עבידי אינשי (רשותא) [דשתו] כסא דשיכרא בצפרא, דהוא רביעית מזוג, וכסא דשיכרא בפניא וסמכי עלוויהו. **תמרים בכמה**, אמר רב יוסף קב. דייק רב יוסף מיהא דתניא אין פוחתין לעני בגורן מקב גרוגרות. ואמר רב וכן לעירוב. וסבר תמרי דעדיפי הן לא כל שכן.

הגהות הב"ח

(א) גמ' מתקיף לה רב כהנא וכי מה כל"ל ומיתא פשיטא ומתק: (ב) רש"י ד"ה דלא אבציל זירתא שלא גדל לזרע בבגל ועוד יש להן אוש הס"ד:

גליון הש"ם

גמ' דלא אבציל זירתא. עיין תי"ט פ"ז מ"ד דשבת: **שם אבציל.** בתוס' תוליון נט ע"ב ד"ה והרי היה להם הגיכפא כאן אפליל וכתבו דהוי כמו אבציל:

מוסף רש"י

המוציא יין. מי, **כדי מזיגת הכוס.** כשיעור שנתנין יין מי לתוך כוס להוסיף עליו מים כהלכתו ולמזגו אותו בהן (שבת עו:). **כוס של ברכה.** ברכת המזון שהלריכו חכמים ליפותו כדאמרינן בברכות (נא.). עיטור ועיטוף הדתה ושטיפה מי ומלח, **צריך שיהא בו רובע רביעית.** יין מי רובע של רביעית הלוג, **כדי שימזגנו.** במים, **ויעמוד על רביעית.** הלוג (שבת ע:). **אכל גרוגרות.** תאנים יבשים, **ושילם תמרים.** תמרים ממתוקים ודמיסס מרוויס (פסחים לב.). **שתיתא.** מאכל העשוי מקמח קליות שנתיבשו בתנור בעוד שהשבלים לחים (ברכות לח:). **כסאני מעלו לליבא.** קליות יפין לגב (ברכות מא:).

מוסף תוספות

א. דהתם איכא תרתי למעליותא, כי היה עיקרו יין השתא נמי מקרי חמרא מזיגא, משא"כ בשכר דאע"ג דמיקרי שכרא אין עיקרו אלא מים. ריטב"ש. ב. דאפי' מת חשיב בריה. תוס' שבת עו: ד"ה כדי שיזמנו. ג. דמני ליה בעשר רביעיות. ריטב"ש. ד. מטמא באהל בין לתרומה וקדשים בין לנזיר ועושה פסח. המפרש מיר נג. ד"ה אמר ר"ש. ה. וסנהדרי גדולה היתה של שבעים ואחד וקרי לעשרים ושלשה המוג דהיינו השליש. תוס' הרא"ש. ו. וכדתנן כל שהזב נישא עליו טהור חוץ מן הראוי למשכב ומושב. רשב"ש. ז. ולפיכך אינו מקבל טומאת מדרס ביד עשירים, אבל עניים מיוחדי להו לישיבה ולפיכך מקבל אפי' טומאת מדרס בידם. שם.

ח) [עי' תוס' תוליון נט: סד"ה והרי לבין], ט) [עמ"ש הערוך בערך נחש], ג) מכות ג: מקוואות פ"ז מ"ג, ד) שבת עו:, ה) שם עו. ב"ב לו:, ו) אבל הכא שבידי אינשי כל"ל, ז) פסחים לב., ח) [ברכות לח.], ט) [קידושין לא: ש"ן], י) פי' בשר צלי. ערוך, כ) [ע' תוס' לעיל כח. ד"ה וכנלן], ל) [לעיל כח. שבת לב. קמד:], מ) [ל"ל והתניא], נ) [ע"ש], ס) [דף ג:], ע) [וע' תוס' ברכות נ: ד"ה מולדים], פ) [וע' עוד תוס' שבת עו. ד"ה דאמר].

אבל בגדי עשירים לעניים לא וכי תימא הכא לחומרא והכא לחומרא והתניא [ח] רבי שמעון בן אלעזר אומר [א]מערבין לחולה [ט] ולזקן כדי מזונו ולרעבתן בסעודה בינונית של כל אדם קשיא ומי אמר ר"ש בן אלעזר הכי והתניא רבי שמעון בן אלעזר אומר עוג מלך הבשן פיתחו כמלואו [א] ואביי התם היכי ליעביד הדומי נהדמיה [ונפקיה] איבעיא להו פליגי רבנן עליה דרבי שמעון בן אלעזר או לא ת"ש דאמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן עוג מלך הבשן [ב]פיתחו בארבעה התם דאיכא פתחים קטנים טובא ואיכא חד דהוי ארבעה דודאי כי קא מרוח בההוא קא מרוח אמר רב חייא בר רב אשי אמר רב מערבין בבשר חי אמר רב שימי בר חייא מערבין בביצים חיות וכמה אמר רב נחמן בר יצחק [ג] (אחת) סיני אמר [ג]שתים: [ד]הנודר מן המזון מותר במים כו': [ד] מלח ומים הוא דלא איקרי מזון הא כל מילי איקרי מזון לימא תיהוי תיובתא דרב ושמואל דרב ושמואל דאמרי תרוייהו אין מברכין בורא מיני מזונות אלא על חמשת המינין בלבד [ה] ולא אותביניה חדא זימנא לימא תיהוי תיובתייהו נמי מהא אמר רב הונא [ה]באומר כל הזן עלי מים ומלח הוא דלא זייני הא כל מילי זייני [ו] והאמר רבה בר בר חנה כי הוה אזלינא בתריה דרבי יוחנן למיכל פירי דגינוסר כי הוינן בי מאה הוה מנקטינן לכל חד וחד עשרה עשרה כי הוינן בי עשרה הוה מנקטינן לכל חד וחד מאה מאה וכל מאה מינייהו (לא) הוי מחזיק להו צנא בת תלתא סאוי והוה אכיל להו לכולהון ואמר שבועתא דלא טעים לי זיונא אימא מזונא אמר רב הונא אמר רב שבועה שלא אוכל כבר זו מערבין לו בה כבר זו עלי אין מערבין לו בה מאי לאו דאמר עלי לא דאמר זו הכי נמי מסתברא דקתני סיפא אימתי בזמן שאמר שבועה שלא אטעמנה אבל אמר עלי מאי הכי נמי דאין מערבין לו בה א"ה אדתני כבר זו הקדש אין מערבין לו בה [ז]לפי שאין מערבין בהקדשות ליפלוג וליתני בדידה במה דברים אמורים דאמר זו אבל אמר עלי אין מערבין לו בה אמר לך רב הונא אלא מאי כל היכא דאמר עלי מערבין קשיא רישא חסורי מיחסרא והכי קתני הנודר מן הכבר מערבין לו בה ואפילו אמר עלי נעשה כאומר שבועה שלא אטעמנה מכל מקום קשיא לרב הונא הוא דאמר כרבי אליעזר דתניא רבי אליעזר אומר שבועה שלא אוכל כבר זו מערבין לו בה כבר זו עלי אין מערבין לו בה ומי אמר רבי אליעזר הכי והתניא זה הכלל אדם אוסר עצמו באוכל מערבין לו בה אוכל הנאסר לו לאדם אין מערבין לו בה רבי אליעזר אומר [ו]כבר זו עלי מערבין לו בה כבר זו הקדש אין מערבין לו בה לפי שאין מערבין לו בהקדשות תרי תנאי ואליבא דרבי אליעזר: מערבין לנזיר ביין כו': מתני' דלא כב"ש דתניא ב"ש אומרים אין מערבין לנזיר ביין ולישראל בתרומה ב"ה אומרים [ז]מערבין לנזיר ביין ולישראל בתרומה אמרו להן ב"ה לב"ש אי אתם מודים שמערבין

להא הנאה דממילא היא ולאו מיהו עדיד: **אוכל הנאסר על האדם.** כגון כבר זו תיאסר עלי או שבועה שלא אהנה מכבר זו דהשתא לא תלה האיסור במעשה שנגופו אלא אפילו הנאה דממילא אין מערבין לו בה. ל"א כבר זו עלי מערבין לו בה דאמר לקמן (דף לא.) אין מערבין אלא לדבר מצוה ומצות נאו ליהנות ניתנו הלכך משום הנאה לא איכפת לן ומי משום דלא חזיא ליה הא חזיא לאחרים דומיא דנזיר ביין כבר זו הקדש לא חזיא לא לדידיה ולא לאחריני ואמן סעודה הראויה בעינן כדלקמן [ע"ב] זה עיקר:

ה"ג **אבל בגדי עשירים לעניים לא.** כלומר לעניים לא בעינן בגדי עשירים אלא כיון דלדידהו חזו אחלי במתייהו. הכא נמי אע"ג דלפרסאי נאו ליפתן הוא כיון דלדידן הוי ליפתן ניסגי בשיעור זוטא: **הכא לחומרא.** דכיון דחזו להו מקבלי טומאה: **והכא לחומרא.** דעד דהוי ליפתן לכ"ע ליבעי שיעורא רבה: **והתניא.** גבי עירוב דכיון דחזו לזקן ולחולה אף על גב דלכל אדם לא הוי מזון שתי סעודות מערבין מיהא לגמלן דחזי וגבי רעבתן דאכיל טפי סגי בבינונית. אלמא לקולא אזלינן: **פתחו כמלואו.** להגיל על שאר פתחים ואי ליכא פתח דחזי ליה כל חור מלא אגרוף שבכתליה טמאין: **הדומי נהדמיה.** יתמתוהו לאיבריו: **פליגי רבנן.** במת בבית: **פתחים קטנים.** פחותין מד': **בההוא מרוחת.** הלכך מגיל על כולן אבל כולן שוין בד' או בי' אמות כולן טמאין דלא ידעי בהי מרווח ומפיק ואפילו נפתח אחד מהן והאחריס סגורין או חיסם עליו להוציאו באחד מהן דתנן בגמרא במסכת בילה (דף ל:) הוא טמא [ח] וכולן טהורים ה"מ היכא דהאי חזי ליה ואפילו כולהו חזי ליה אבל היכא דליכא אד דחזי ליה ובעי מרווח וכולן שוין לא ידעינן בהי מרווח: **סיני.** קרי רב יוסף [ט] לפי שהיה בקי במשניות ובברייתות: **ולאו אותביניה חדא זימנא.** בכילד מברכין (ברכות לג.): **באומר כל הזן עלי.** מתני' דאסר ליה בכל מילי ולאו דאמר יאסר עלי מזון דודאי לא מיקרי מזון אלא ה' מינין דהוו מין דגן דזייני וסעדי ליבא אלא כגון דאמר יאסר עלי כל הזן דמשמע כל דבר המשביע דכל מילי זייני חוץ ממים ומלח אבל מיסעד לא סעדי ולא מיקרו מזון: **גינוסר.** ארץ יס כינרת ופירותיה מתוקין: **דלא טעים לי זיונא.** לא אכלתי לשובע ועדיין אני רעב: **זיונא ס"ד** לא גרסינן הכא אלא במס' ברכות [י] והכא גרסינן **אימא מזונא: מערבין לו בה.** דלא נדר אלא מאכילה ואי משום דלא חזיא ליה הא חזיא לאחריני מידי דהוה אנזיר ביין: **כבר זו עלי.** משמע כל דבר הנאתה קאסר עליה: **מאי לאו דאמר עלי.** ושמע מינה דלא אסר אינים אדעתיה אלא דרך עיקר הנאתה וכי נדר אדעתא דאכילה נדר: **לא דאמר הרי זו.** שבועה שלא אוכל כבר זו: **הקדש.** ודאי אסר בכל הנאות ואינו רואי לשום אדם: **בדידיה.** בכבר של חולין: **אלא מאי כל היכא דאמר עלי מערבין.** דלא משמע אלא אכילה: **קשיא רישא.** דקתני אימתי בזמן שאמר שבועה שלא אטעמנה דמשמע הא אמר עלי לא. ומשני הא לא קשיא דאסורי מיחסרא כו' עד נעשה כאומר כו' דלא מסיק אדעתיה לאסור עליו אלא דרך הנאתה דהיינו אכילה: **אדם אוסר עצמו באוכל.** שתלה הנדר במעשה שהוא עושה בעצמו דהיינו שלא אוכל: **מערבין לו בה.**

ה"ג **אבל בגדי עשירים לעניים לא.** כלומר לעניים לא בעינן בגדי עשירים אלא כיון דלדידהו חזו אחלי במתייהו. הכא נמי אע"ג דלפרסאי נאו ליפתן הוא כיון דלדידן הוי ליפתן ניסגי בשיעור זוטא: **הכא לחומרא.** דכיון דחזו להו מקבלי טומאה: **והכא לחומרא.** דעד דהוי ליפתן לכ"ע ליבעי שיעורא רבה: **והתניא.** גבי עירוב דכיון דחזו לזקן ולחולה אף על גב דלכל אדם לא הוי מזון שתי סעודות מערבין מיהא לגמלן דחזי וגבי רעבתן דאכיל טפי סגי בבינונית. אלמא לקולא אזלינן: **פתחו כמלואו.** להגיל על שאר פתחים ואי ליכא פתח דחזי ליה כל חור מלא אגרוף שבכתליה טמאין: **הדומי נהדמיה.** יתמתוהו לאיבריו: **פליגי רבנן.** במת בבית: **פתחים קטנים.** פחותין מד': **בההוא מרוחת.** הלכך מגיל על כולן אבל כולן שוין בד' או בי' אמות כולן טמאין דלא ידעי בהי מרווח ומפיק ואפילו נפתח אחד מהן והאחריס סגורין או חיסם עליו להוציאו באחד מהן דתנן בגמרא במסכת בילה (דף ל:) הוא טמא [ח] וכולן טהורים ה"מ היכא דהאי חזי ליה אבל היכא דליכא אד דחזי ליה ובעי מרווח וכולן שוין לא ידעינן בהי מרווח: **סיני.** קרי רב יוסף [ט] לפי שהיה בקי במשניות ובברייתות: **ולאו אותביניה חדא זימנא.** בכילד מברכין (ברכות לג.): **באומר כל הזן עלי.** מתני' דאסר ליה בכל מילי ולאו דאמר יאסר עלי מזון דודאי לא מיקרי מזון אלא ה' מינין דהוו מין דגן דזייני וסעדי ליבא אלא כגון דאמר יאסר עלי כל הזן דמשמע כל דבר המשביע דכל מילי זייני חוץ ממים ומלח אבל מיסעד לא סעדי ולא מיקרו מזון: **גינוסר.** ארץ יס כינרת ופירותיה מתוקין: **דלא טעים לי זיונא.** לא אכלתי לשובע ועדיין אני רעב: **זיונא ס"ד** לא גרסינן הכא אלא במס' ברכות [י] והכא גרסינן **אימא מזונא: מערבין לו בה.** דלא נדר אלא מאכילה ואי משום דלא חזיא ליה הא חזיא לאחריני מידי דהוה אנזיר ביין: **כבר זו עלי.** משמע כל דבר הנאתה קאסר עליה: **מאי לאו דאמר עלי.** ושמע מינה דלא אסר אינים אדעתיה אלא דרך עיקר הנאתה וכי נדר אדעתא דאכילה נדר: **לא דאמר הרי זו.** שבועה שלא אוכל כבר זו: **הקדש.** ודאי אסר בכל הנאות ואינו רואי לשום אדם: **בדידיה.** בכבר של חולין: **אלא מאי כל היכא דאמר עלי מערבין.** דלא משמע אלא אכילה: **קשיא רישא.** דקתני אימתי בזמן שאמר שבועה שלא אטעמנה דמשמע הא אמר עלי לא. ומשני הא לא קשיא דאסורי מיחסרא כו' עד נעשה כאומר כו' דלא מסיק אדעתיה לאסור עליו אלא דרך הנאתה דהיינו אכילה: **אדם אוסר עצמו באוכל.** שתלה הנדר במעשה שהוא עושה בעצמו דהיינו שלא אוכל: **מערבין לו בה.**

לימא תהוי תיובתא. ואם תאמר והא מאן דפליג אדב ושמואל לא פליג אלא באורז ודוחן [א] ואי"כ תקשה לבולהו [ב] ועוד תיקשי ליה מתניתין דכילד מברכין (ברכות דף מ:) דיש כמה דברים דמברכין עליו שהכל או בפ"ה וי"ל דדווקא לרב ושמואל פריך דלא אמיני אורז ודוחן אף על גב דקבעי נמי סעודתא עלייהו א"כ סבירא להו דכל מילי לא מיקרו מזון אלא ה' מינין בלבד [ג] אבל מאן דפליג עלייהו סבר שפיר דכל מילי איקרו מזון אך דלא תקנו ברכה מיני מזונות אלא הך דקבעי סעודתא עלייהו [ד] ואורז ודוחן קבעי נמי: **כבר** זו עלי אין מערבין [ה] בה. תימה לר"י אמאי נקט בהאי שבועה ובהאי נדר שבועה גופה או בנדר גופיה הוה מלי לפלוגי דהיכא דאסר עליה באכילה מערבין לו בה בהנאה אין מערבין לו בה ועוד דאמר לקמן (דף לא.) לכ"ע אין מערבין אלא לדבר מצוה ומצות נאו ליהנות ניתנו משמע דליכא תנא דפליג והא רבי אליעזר דבסמוך דאמר כבר זו עלי דאין מערבין לו בה משום דאסור בהנאה אם כן סבר דמערבין לו לדבר הרשות או מצות ליהנות ניתנו ונראה כרשב"ם דמפרש דאין מערבין לו בה אפי' אמר קונם אכילת כבר זו עלי משום דקונם הוי כעין הקדש [ו] ואתי לאחלופי בהקדש [ז] אבל אמר שבועה [ח] אפילו אמר שבועה שלא אהנה מכבר זו כיון דלא מיחלף בהקדש מערבין לו בה דאין מערבין אלא לדבר מצוה ומצות נאו ליהנות ניתנו ונקט שבועה שלא אוכל דאפי' הכי בקונם [ט] אין מערבין לו בה וקשה לפירושו דכי פריך בסמוך לרב הונא ליפלוג וליתני בדידיה ליתני דהכי קאמר אבל אמר עלי נעשה כאומר כבר זו הקדש ואין מערבין לו בה [י] ולפי' הקונטרס ניחא דאין לו לתלות בהקדשות [יא] דאסירי לדידיה ולאחריני ויש לומר דלא מצי לשנויי הכי משום דמסייס בה לפי שאין מערבין בהקדשות משמע דווקא בהקדשות אבל בקונמות מערבין:

תרומה

זו מערבין לו בה כבר זו עלי אין מערבין לו בה מיתיבי הנודר מן הכבר מערבין לו בה מאי לאו דאמר עלי לא דאמר זו הכי נמי מסתברא דקתני סיפא אימתי בזמן שאמר שבועה שלא אטעמנה אבל אמר עלי מאי הכי נמי דאין מערבין לו בה א"ה אדתני כבר זו הקדש אין מערבין לו בה [יב]לפי שאין מערבין בהקדשות ליפלוג וליתני בדידה במה דברים אמורים דאמר זו אבל אמר עלי אין מערבין לו בה אמר לך רב הונא אלא מאי כל היכא דאמר עלי מערבין קשיא רישא חסורי מיחסרא והכי קתני הנודר מן הכבר מערבין לו בה ואפילו אמר עלי נעשה כאומר שבועה שלא אטעמנה מכל מקום קשיא לרב הונא הוא דאמר כרבי אליעזר דתניא רבי אליעזר אומר שבועה שלא אוכל כבר זו מערבין לו בה כבר זו עלי אין מערבין לו בה ומי אמר רבי אליעזר הכי והתניא זה הכלל אדם אוסר עצמו באוכל מערבין לו בה אוכל הנאסר לו לאדם אין מערבין לו בה רבי אליעזר אומר [יג]כבר זו עלי מערבין לו בה כבר זו הקדש אין מערבין לו בה לפי שאין מערבין לו בהקדשות תרי תנאי ואליבא דרבי אליעזר: מערבין לנזיר ביין כו': מתני' דלא כב"ש דתניא ב"ש אומרים אין מערבין לנזיר ביין ולישראל בתרומה ב"ה אומרים [יד]מערבין לנזיר ביין ולישראל בתרומה אמרו להן ב"ה לב"ש אי אתם מודים

ואמר כל דבר הזן אסור עליו. ואקשינן תוב וכי כל מילי זייני בר ממים ומלח, והא ר' יוחנן הוה אכיל מפירות גינוסר טובא והוה משתבע דלא טעים לי זיונא. ופרקינן לא תימא זיונא אלא אימא מזונא. אמר רב הונא (הונא) שבועה שלא אוכל כבר זו מערבין עליו בה, (כבר זו מערבין עליו בה) כבר זו עלי אין מערבין לו בה. ומקשינן עליה ומוקמינן ליה רב הונא דאמר כר' אליעזר, דתניא ר' אליעזר אומר שבועה שלא אוכל זו מערבין לו בה, כבר זו עלי אין מערבין לו בה. ומי א"ר אליעזר הכי והתניא זה הכלל כל שהאוכל נאסר עלי(י) האדם אין מערבין לו בה, אוסר עצמו באוכל מערבין לו בה. ר' אליעזר אומר כבר זו עלי אסורה, מערבין לו בה. כבר זו הקדש אין מערבין לו בה, לפי שאין מערבין בהקדשות. ופריק תרי תנאי אליבא דר' אליעזר. **פיסקא** מערבין לנזיר ביין ולישראל בתרומה. תניא בית שמאי או' אין מערבין לנזיר ביין ולא לישראל **בתרומה.** ובית הילל או' מערבין. אמרו **בית הילל לבית שמאי אי אתם מודים**

מסורת הש"ם

ח) [תוספ' פ"ו ה"כ], ט) [לפנינו איתא אסנינים וקטן], ג) רש"ל מ"ז, ד) ברכות לה:, ה) [פסחים קג.], ו) ברכות מד., ז) [סוף מסכת ברכות וסוף מסכת טוריות], ח) [דף מד.],

הגהות הב"ח

(ח) רש"י ד"ה בהמות מרווח וכו' הוא טמא. נ"ב ע"ל פרק הדר דף סח ע"ח:

גליון הש"ם

גמ' לפי שאין מערבין בהקדשות. כעין זה שבת ד' כא ע"א וש"נ:

הגהות מהר"ב רנשבורג

[א] גמ' ואביי התם היכי ליעבד הדומי נהדמיה. נ"ב פי' בתמיה וכי נגוליה כולי האי לאתכו לאתיכות ועי' ריטב"א:

מוסף רש"י

באומר כל הזן עלי. הא דקתני מותר במים ומלח ואסור בשאר אוכלין ומשקין, לאו באומר קונם מזון עלי, דאין מזון אלא מה' מיני דגן, חטין ושעורין וכוסמין ושבולת שועל ושיפון, אלא באומר כל הזן עלי קונם, וכל מילי נמי דלא איקרו מזון מיהו מיזן זייני, כד ממים ומלח (ברכות לה:).

מוסף תוספות

א. אבל אשאר דברים מודה דהא לא הוי מזון אלא מחמשת מינים. תוס' ר"פ. ב. [ד]הכא קאמר דכל מילי מיקרי מזון. שם. ג. דליכא למימר דס"ל דאין מברכין מיני מזונות אלא בדבר שרגילות לקבוע סעודתו עליו, דא"כ היה להם לומר גם באורז ודוחן עם הה' מינים, שהרי רגילות הוא לקבוע סעודה עליהם כמו בה' מינים, אלא מדקאמר דוקא בה' מינים ש"מ דהיינו טעמייהו משום דקסברי דבעינן דוקא דבר שסועד, וקסברי דאין שום דבר סועד הלב אלא ה' מינים בלבד והכא קאמר דכל מילי איקרי מזון. שם. ד. ואין רגילות לקבוע סעודה אלא על אורז ודוחן וה' מינים אבל לא אשאר דברים. שם. ה. מפני שהוא איסור חפצא ודמי להקדש. ריטב"א. ו. שהוא אסור לכל העולם ואין מערבין בו. שם. ז. דלא דמיא להקדש. שם. ח. אע"ג דלא אסר אלא אכילה. מי' הר"ן. ט. דהשתא הוי כולם מטעם אחד, דהא איהו גופיה לא הוי אלא משום גזירה אטו הקדש. תוס' ר"פ. ואדמחסרינן לה לבבא דאימתי בזמן שאמר שלא אטעמנה נחסרה לבבא דכבר זו הקדש כי היכי דלא תיקשי. מי' הר"ן. י. דלמה יש לו לתנא לתלות הנדר בהקדש מאחר דלא דמי להקדש. תוס' הרא"ש.

עין משפט נר מצוה

א [שו"ע א"ח סי' תט סעיף ז]:

מו ב מיי' פ"ז מהל' טומאת מת הל' ח:

מז ג מיי' פ"א מהל' עירובין הל' יא סמג עשין א טוש"ע א"ח סי' שפז סעיף ז:

מח ד ה טוש"ע י"ד סי' ריז סעיף יט:

מט ו ז מיי' פ"א מהל' עירובין הל' יד טוש"ע א"ח סי' שפז סעיף ח:

רב ניסים גאון

עוג מלך הבשן פתחו בד'. עיקרו באהלות בפרק ג', כזית מן המת פתחן [בטפחן], והמת פתחו בד' טפחים. אמר רב נחמן בר יצחק סיני אמר ב'. היינו רב יוסף. ובירורא דמילתא בסוף מסכת ברכות ובסוף מסכת דהוריות, רב יוסף סיני, ורבה עוקר הרים.

רבינו חננאל

ועלתה לרב יוסף בקשיא מיהא דתניא ר' שמעון בן אלעזר אומר מערבין לחולה ולזקן כדי מזונו ולרעבתן כדי סעודה בינונית של כל אדם. ומי א"ר שמעון בן אלעזר הכי. שאם הוא משנה מרוב בני אדם מעמידין אותו במידה של בינוניים, והתניא רבי שמעון בן אלעזר אומר עוג מלך הבשן פתחו כמלואו. כלומר אם יש כמלואו וחישב להוציאו ממנו מטהר שאר פיתחי הבית, ואם לאו כל הפתחים טמאין. ודחינן התם גבי עוג משום דלא איפשר, הכי ניעביד נינתחי איברים איברים (איברים) וניפקיה. [איבעיא להו] מי פליגי עליה או לא. ת"ש דאמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן עוג מלך הבשן פתחו בארבעה ש"מ פליגי עליה. ודחי אביי התם כגון דאיכא פתחים קטנים טובא, ואיכא חד דריוח ד' טפחים, ודאי כי מרוח ופתח פתחא לאפוקיה מינה בהאיך רבה מוסיף [ק]מרווח. משום דרב אמרו מערבין בבשר חי ובביצים חיים וכמה אמר רב נחמן סיני [אמר] שתים. ומפורש בסוף הוריות רב יוסף סיני, רבה עוקר הרים. ירושלמי בכל מערבין ומשתתפין חוץ מן המים ומן המלח. א"ר יסא מפני שאין הגוף ניזון מהם. ר' לוי אמר שהן מין קללה. פי' מים מי המבול, מלח מכת סדום. משנה בכלים פרק כ"ז בגדי עניים אע"פ שאין להם שלש על שלש הרי אילו טמאים מדרס. מתני' הנודר מן המזון מותר במים ומלח. ואקשינן וכי כל מילי איקרו מזון כדמהני, והא רב ושמואל דאמרי תרוייהו אין מברכין בורא מיני מזונות אלא על חמשת מינין הללו, חיטין ושעורין וכוסמין ושבולת שועל ושיפון. ולא איתותבו חדא זימנא, נימא מיהא נמי תהוי עלייהו תיובתא. ופריק ר' יוחי' מתני' בנודר